

ჩრდილოვანი საბანკო სექტორი საქართველოში

მარიამ ლაშხი

პროფესორის ასისტენტი

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

m.lashkhi@gruni.edu.ge

დავით სიხარულიძე

პროფესორი

აღმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტი

d.sikharulidze@eeu.edu.ge

ჭარაია ვახტანგი

პროფესორი

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

v.charaia@gruni.edu.ge

<https://doi.org/10.55896/978-9941-8-5764-5/2023-19-35>

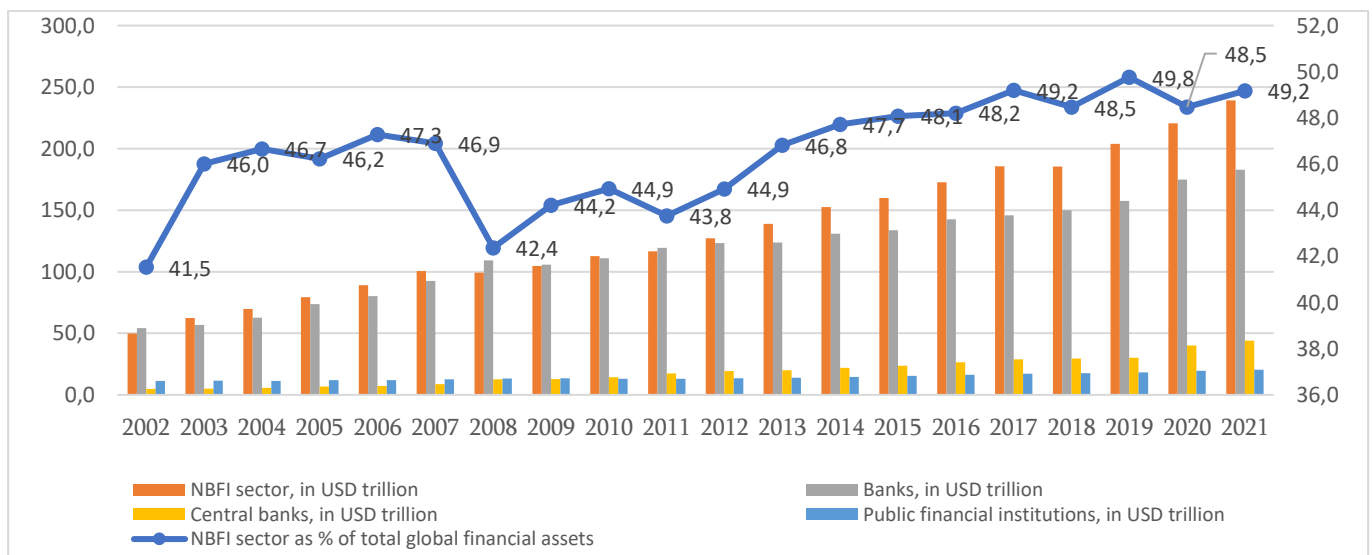
ანოტაცია. ჩრდილოვანი საბანკო სისტემა მრავალი ფინანსური სისტემის მნიშვნელოვანი კომპონენტია. ფინანსური სისტემისთვის რისკების გადატანაში მათი როლიდან გამომდინარე, ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ფარგლებში მოქმედი ინსტიტუტები საჭიროებენ გაზრდილ ყურადღებას, როგორც ეს ბოლო გლობალურმა კრიზისმა აჩვენა. წინამდებარე ნაშრომი მიზნად ისახავს გამოიკვლიოს ჩრდილოვანი საბანკო სექტორის ზომა და ტენდენცია საქართველოში ფინანსური სტაბილურობის კონტექსტში. ამ მიზნით ჩატარდა საქართველოს ფინანსური სექტორის ანალიზი ჩრდილოვანი ბანკების საქმიანობისა და მათ საქმიანობასთან დაკავშირებული პოტენციური რისკების შესასწავლად. კვლევა იყენებს FSB-ისა და ESRB-ის მეთოდოლოგიას საქართველოში ჩრდილოვანი ბანკის ზომისა და მასთან დაკავშირებული რისკის შესაფასებლად. ანალიზის შედეგები მიუთითებს, რომ არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტები, როგორცაა ლიზინგი და ლომბარდები, ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ნაწილია, რომელიც არ ექვემდებარება საბანკო რეგულაციას. მათი აქციები და საქმიანობა ამ დროისთვის საფრთხეს არ უქმნის ფინანსურ სტაბილურობას.

საკვანძო სიტყვები: ჩრდილოვანი ბანკინგი, არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტი, სხვა ფინანსური ინტუიციები, ფინანსური სტაბილურობა

შესავალი

ჩრდილოვანი ბანკინგის ზომა გლობალურად მზარდია. მთლიანი გლობალური ფინანსური აქტივები 2021 წელს 7,7%-ით გაიზარდა და 486,6 ტრილიონ დოლარს მიაღწია. არასაბანკო საფინანსო ინსტიტუტების (NBFი) აქტივების ზრდამ კი 8,9%-ს მიაღწია და საბანკო სექტორის აქტივების ზრდას გადაუწვრო (FSB, 2022). ეს ზრდა დიდწილად განპირობებული იყო უფრო მაღალი შეფასებებით და შემოდინებით საინვესტიციო ფონდებში, რომლებმაც ისარგებლეს ეკონომიკური აღდგენით. საინვესტიციო ფონდები, განსაკუთრებით სააქციო ფონდები, კვლავაც დარჩნენ NBFი სექტორის ზრდის მთავარ მამოძრავებელ ფაქტორად 2021 წელს (იხ. დიაგრამა 1). თუმცა, არსებობს გარკვეული რისკები, რომლებიც დაკავშირებულია ჩრდილოვან საბანკო სისტემასთან, როგორცაა მისი გაუმჭვირვალობა და ურთიერთდაკავშირება. ამ რისკებმა კი შეიძლება საფრთხე შეუქმნას ფინანსურ სტაბილურობას.

დიაგრამა 1. მთლიანი გლობალური ფინანსური აქტივების დინამიკა ტრილიონ აშშ დოლარში

წყარო: FSB 2022.

კრედიტის ხელმისაწვდომობის გაზრდით ან ბაზრის ლიკვიდურობის, ვადის ტრანსფორმაციისა და რისკის გაზიარების ხელშეწყობით, ჩრდილოვან ბანკინგს შეუძლია გაამდიდროს ტრადიციული საბანკო საქმიანობა. ჩრდილოვანი ბანკების მაკროპრუდენციული რეგულირების პოტენციური განახლების შესახებ მნიშვნელოვანი დისკუსიის გამართვის მიზნით, აუცილებელია გქონდეთ ძირითადი გაგება, თუ როგორ მოქმედებენ ისინი და შეაფასოთ ამ ფინანსური სისტემის ზომა და სისტემური მნიშვნელობა.

ლიტერატურის მიმოხილვა

ჩრდილოვანი ბანკინგი, როგორც ფინანსური სისტემის ნაკლებად რეგულირებული სეგმენტი, იზრდება, რასაც მრავალი კვლევა ადასტურებს. ჩრდილოვანი ბანკინგი არის საკრედიტო შუამავლობა, რომელიც მოიცავს სუბიექტებს და საქმიანობას რეგულარული საბანკო სისტემის გარეთ და მოიცავს

პირდაპირი დაკრედიტების სხვა ფორმებს, ვადის და ლიკვიდობის ტრანსფორმაციის გარეშე (FBS, 2012).

ფორმალური საბანკო სისტემის გარეთ ყოფნა ზოგადად ნიშნავს, რომ მათ არ გააჩნიათ ძლიერი უსაფრთხოების ბალიში, როგორცაა გარანტირებული დეპოზიტების დაზღვევა ან ცენტრალური ბანკების მხრიდან სესხის გაცემის შესაძლებლობა, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია გლობალური კრიზისების, მაგალითად კოვიდ-19 პანდემიის მსგავსი მოვლენების ფონზე (Papava, Charaia, 2020; Charaia, Papava, 2021; 2022). მარტივად, რომ ვთქვათ ისინი მოქმედებენ სუსტი მარეგულირებელი ზედამხედველობის ქვეშ. ეს მახასიათებლები თავის მხრივ კი ზრდის ფინანსური სტაბილურობის რისკებს (Ghosh et al., 2012). მიუხედავად იმისა, რომ ჩრდილოვანი ბანკინგის საქმიანობა ძირითადად მიმდინარეობს რეგულარული საბანკო სისტემის გარეთ, ცალკეული ჩრდილოვანი საბანკო ტრანზაქცია, როგორცაა სეკურიტიზაცია (განხორციელებული სტრუქტურირებული საინვესტიციო საშუალებებით) დილერ ბანკების გირაოს ოპერაციები, რეპოები და ა.შ., სწორედ ტრადიციული საბანკო არხებით ხორციელდება (Systemic Banks Pozsar, 2011, Ashcraft et al., 2014).

ტერმინი „ჩრდილოვანი ბანკინგი“ პირველად გამოიყენა პოლ მაკკალიმ 2007 წელს მის გამოსვლაში, ყოველწლიურ ფინანსურ სიმპოზიუმზე ჯექსონ ჰოლში. მისი მოხსენება McCulley (2007) ეხებოდა არასაბანკო საფინანსო ინსტიტუტებს (NBFI), რომლებიც ეწევიან ვადიანობის ტრანსფორმაციას, ანუ ქმნიან გრძელვადიან სესხებს უფრო მოკლევადიანი წყაროებიდან, რომელიც არ ექვემდებარება საკრედიტო ინსტიტუტების მიმართ მოქმედ რეგულაციებს (Kodres, 2013).

გაუგებარი და წინააღმდეგობრივია ჩრდილოვანი ბანკინგის როლისა და ფუნქციის განსაზღვრა ფინანსური შუამავლობის სისტემაში. მრავალი ავტორი იძლევა ჩრდილოვანი ბანკინგის სისტემას ზოგადად ხელსაყრელ მიმოხილვას. საზოგადოების ცალკეული ჯგუფისთვის და საშუალო და მცირე ბიზნესისთვის, ჩრდილოვანი ბანკინგის სისტემა ხსნის ახალ გზებს დაკრედიტებისთვის (Charaia et al., 2021; Charaia, Lashkhi, 2021). მაგალითად, რეალური სექტორის საწარმოების გრძელვადიანი დაფინანსების ოპერაციებში განვითარებულ ქვეყნებში საინვესტიციო ფონდები მოქმედებენ როგორც შუამავლები სადაზღვევო კომპანიებისთვის და საპენსიო ფონდებისთვის, ხოლო განვითარებად ქვეყნებში არასაბანკო ინსტიტუტებმა (ფინანსური კომპანიები, მიკროსაფინანსო ინსტიტუტები) გააფართოეს საკრედიტო (Ötker-Robe, 2012; Rateiwa, Aziakpono, 2017).

ჩრდილოვანი ბანკს შეუძლია გაზარდოს ეკონომიკური აქტივობა ხარჯების შემცირებით და ფინანსურ სერვისებზე წვდომის გაფართოებით, მაგრამ ეს ხშირად ხდება ფინანსური სტაბილურობის ხარჯზე. გარიგების ერთ-ერთი მიზეზი ის არის, რომ ჩრდილოვანი ბანკინგის მოქნილობა და ფასების კონკურენტუნარიანობა ხშირად ხდება მარჟებისა და უსაფრთხოების ხარჯზე. მაგალითად, ბანკებმა, როგორც წესი, უნდა შეინარჩუნონ კაპიტალისა და ლიკვიდურობის გაცილებით მაღალი დონე, ვიდრე ჩრდილოვანი ბანკების წარმომადგენლებმა. მათ შეიძლება ასევე შეუძლიათ მოემსახურონ კლიენტებს, რომლებსაც ბანკები ვერ ემსახურებიან, ან არ სურთ მოემსახურონ (Donald, 2015).

ჩრდილოვანი ბანკები, ტრადიციული ბანკებისგან განსხვავებით, ხშირად აძლევენ უფრო სარისკო სესხებს უფრო სარისკო მსესხებლებს და მუშაობენ გაცილებით ნაკლები მარეგულირებელი კონტროლით, რაც გამიზნულია სარისკო ქცევის თავიდან ასაცილებლად. შედეგად, ჩრდილოვანი ბანკის ოპერაციები ნაკლებად დაცულია, ვიდრე ტრადიციული საბანკო ოპერაციები და არ არის დაცული ბოლო ინსტანციის გამსესხებლის ან დეპოზიტის გარანტიებით, რომლებიც იცავს ბანკებს (Noeth, Wolla, 2012).

თუმცა, ევროკომისიის მწვანე დოკუმენტი ჩრდილოვანი ბანკინგის შესახებ (Islam, Osman, 2011) ამტკიცებს, რომ ჩრდილოვანი ბანკინგი არ უნდა განიხილებოდეს როგორც პრობლემა, თუ რისკები სათანადოდ არის შეფასებული და ინვესტიციები განხორციელდება აქტივებში, რომელთა ღირებულება მხარდაჭერილია ფუნდამენტური ეკონომიკური ფაქტორებით, როგორცაა ეკონომიკური. ზრდა, ინფლაცია და გაცვლითი კურსი.

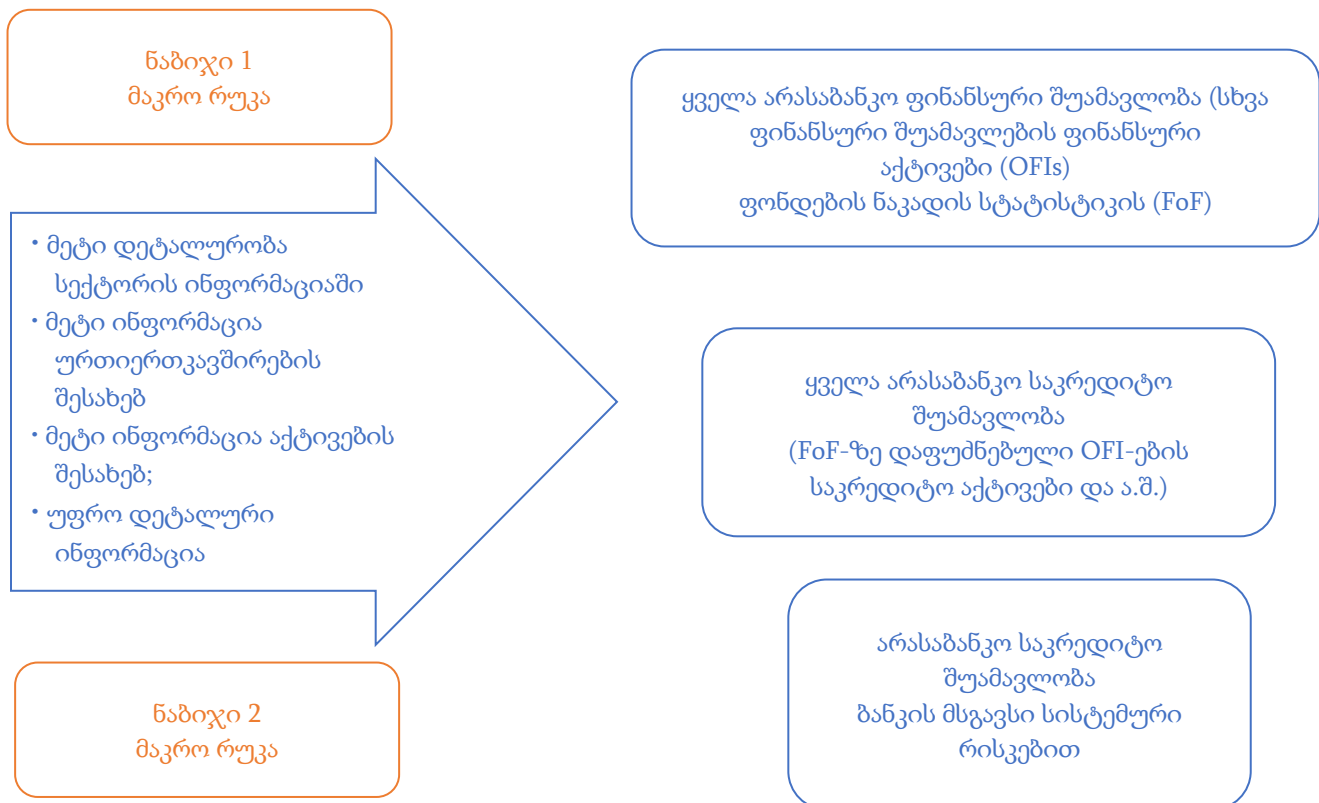
კერძოდ, გამოწვევების პარალელურად, არსებობს ჩრდილოვანი ბანკინგის დადებითი მხარეებიც, კერძოდ:

- კრედიტზე გაზრდილი ხელმისაწვდომობა (Gambacorta, Shin, 2012).
- დაფინანსების დაბალი ხარჯები (Pozsar et al., 2010; Lashkhi et al., 2022).
- უფრო დიდი ინოვაცია (Allen, Carlettim 2013).

კვლევის მეთოდოლოგია

FSB-მ შექმნა სამუშაო ჯგუფი, რომლის მიზანი იყო მეტი სიცხადე შემოელო ჩრდილოვანი ბანკინგის განმარტებაში, განესაზღვრა მისი როლი, შეემუშაებინა მიდგომები ჩრდილოვანი ბანკინგის სისტემის მონიტორინგისა და სისტემური რისკის გაზომვასთან მიმართებაში. FSB-ის მიერ შემუშავებული მონიტორინგის ჩარჩო ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ანალიზისთვის მოიცავს ორ ეტაპს (იხ. დიაგრამა 2):

დიაგრამა 2. ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის გაზომვა

წყარო: FSB 2013

ჩრდილოვანი ბანკინგი რთული და განვითარებადი სისტემაა და მისი თვალყურის დევნება და გაზომვა შეიძლება რთული იყოს. თუმცა, არსებობს მთელი რიგი მეთოდები, რომლებიც შეიძლება გამოყენებულ იქნას მაკრო დონეზე ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის გამოსათვლელად.

ერთ-ერთი მიდგომაა რეგულარული სტატისტიკის გამოყენება, როგორცაა ეროვნული ანგარიშები და მონეტარული სტატისტიკა. მაგალითად, ფინანსური სტაბილურობის საბჭო (FSB) აკონტროლებს ქვეჯგუფებს კატეგორიაში „სხვა ფინანსური შუამავლები“, რათა გააცნობიეროს ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ზომა და შემადგენლობა.

საბოლოო ნაბიჯი არის იმ არასაბანკო ფინანსური სუბიექტების გამოვლენა, რომლებსაც აქვთ შესაძლებლობა შექმნან ფინანსური სტაბილურობის რისკები ჩრდილოვანი საბანკო საქმიანობით. FSB-მ შეიმუშავა ვიწრო მიდგომა "ჩრდილოვანი ბანკინგის" შესაფასებლად, რომელიც ფოკუსირებულია სუბიექტებზე, რომლებიც ჩართულნი არიან დაფარვის ტრანსფორმაციაში, ბერკეტებში და საკრედიტო შუამავლობაში.

ვიწრო შეფასების მიდგომის მიხედვით, ფინანსური სუბიექტები კლასიფიცირდება ხუთი ეკონომიკური ფუნქციის (EFs) მიხედვით, რომელთაგან თითოეული მოიცავს არასაბანკო საკრედიტო შუამავლებს, რომლებმაც შესაძლოა საფრთხე შეუქმნან ფინანსურ სტაბილურობას (იხ. ცხრილი 3). ეს ფუნქციებია:

- კოლექტიური საინვესტიციო სქემების მართვა, რომლებიც ექვემდებარება გაშვებას (EF1);
- მოკლევადიან დაფინანსებაზე დამოკიდებული დაკრედიტება (EF2);
- საბაზრო შუამავლობა, რომელიც დამოკიდებულია კლიენტის აქტივების მოკლევადიან დაფინანსებაზე ან უზრუნველყოფილ დაფინანსებაზე (EF3);
- კრედიტის შექმნის ხელშეწყობა (EF4);
- ფასიან ქაღალდზე დაფუძნებული საკრედიტო შუამავლობა (EF5).

სისტემური რისკი შეიძლება წარმოიშვას ჩრდილოვანი საბანკო სისტემიდან რამდენიმე გზით. ეს შეიძლება გამოწვეული იყოს უშუალოდ საკრედიტო შუამავლობასთან, ვადის და ლიკვიდურობის ტრანსფორმაციით, ან საკრედიტო რისკის არასრულყოფილ ტრანსფერთან დაკავშირებული საქმიანობით. ის ასევე შეიძლება გამოწვეული იყოს ირიბად ჩრდილოვან საბანკო სისტემასა და ტრადიციულ საბანკო სისტემას შორის კავშირებით.

ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის მიერ გამოწვეული რისკების შესაფასებლად ევროპის სისტემური რისკის საბჭომ (ESRB) შეიმუშავა ინდიკატორების ნაკრები. ეს ინდიკატორები ნაჩვენებია ცხრილში #1. ინდიკატორები წარმოადგენს ფინანსურ კოეფიციენტთა კრებულს, რომელიც ემსახურება რისკის ინდიკატორებს კომპანიებისთვის და ჩრდილოვანი ბანკინგის საქმიანობასთან.

ცხრილი 1. ფინანსური სტაბილურობის რისკის მეტრიკა

რისკის მეტრიკის მაგალითები
საკრედიტო შუამავლობა (CI)
CI 1 სესხები / მთლიანი აქტივები

CI 2 საკრედიტო აქტივები“ (სესხები და სავალო ფასიანი ქაღალდები) / მთლიანი აქტივები
სიმწიფის ტრანსფორმაცია (MT)
MT1 (გრძელვადიანი აქტივები - (გრძელვადიანი ვალდებულებები + კაპიტალი / მთლიანი ფინანსური აქტივები
MT2 მოკლევადიანი ვალდებულებები / მოკლევადიანი აქტივები
ლიკვიდობის ტრანსფორმაცია (LT)
LT 1 = მთლიანი ფინანსური აქტივები - ლიკვიდური აქტივები + მოკლევადიანი ვალდებულებები / მთლიანი ფინანსური აქტივები
LT 2 = (საერთო ფინანსური აქტივები - ლიკვიდური აქტივები (ფართო) + მოკლევადიანი ვალდებულებები)) / მთლიანი ფინანსური აქტივები
ლიკვიდობის ტრანსფორმაცია (LT)
LT 1 = მთლიანი ფინანსური აქტივები - ლიკვიდური აქტივები + მოკლევადიანი ვალდებულებები / მთლიანი ფინანსური აქტივები
LT 2 = (საერთო ფინანსური აქტივები - ლიკვიდური აქტივები (ფართო) + მოკლევადიანი ვალდებულებები)) / მთლიანი ფინანსური აქტივები
ბერკეტი
L1 = მთლიანი ფინანსური აქტივები / კაპიტალი
L1= (საერთო ფინანსური აქტივები+ ჯამური ბალანსის გარეშე)/ კაპიტალი

წყარო: FSB 2021

ESRB-ის შემოთავაზებულ ინდიკატორებს არ შეუძლიათ წინასწარ განსაზღვრონ, როდის შეიძლება მოხდეს ჩრდილოვანი საბანკო კრიზისი. თუმცა, ინდიკატორები შეიძლება გამოყენებულ იქნას ჩრდილოვანი საბანკო საქმიანობის იდენტიფიცირებისთვის, რომლებიც პოტენციურად სარისკოა.

ინდიკატორების ინტერპრეტაცია შეიძლება იყოს რთული, რადგან ESRB-ს ჯერ არ აქვს განსაზღვრული რისკის ზომებთან დაკავშირებული ძირითადი მნიშვნელობები. ეს ნიშნავს, რომ გაუგებარია ინდიკატორების რომელი მნიშვნელობები მიუთითებს იმაზე, რომ ჩრდილოვანი საბანკო საქმიანობა ძალიან სარისკოა.

მიუხედავად ამ შეზღუდვებისა, ESRB-ის ინდიკატორები სასარგებლო ინსტრუმენტია ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის მიერ გამოწვეული რისკების შესაფასებლად. მათ შეუძლიათ დაეხმარონ მარეგულირებლებს, გამოავლინონ ჩრდილოვანი საბანკო აქტივობები, რომლებიც პოტენციურად სარისკოა და მიიღონ ზომები რისკების შესამცირებლად.

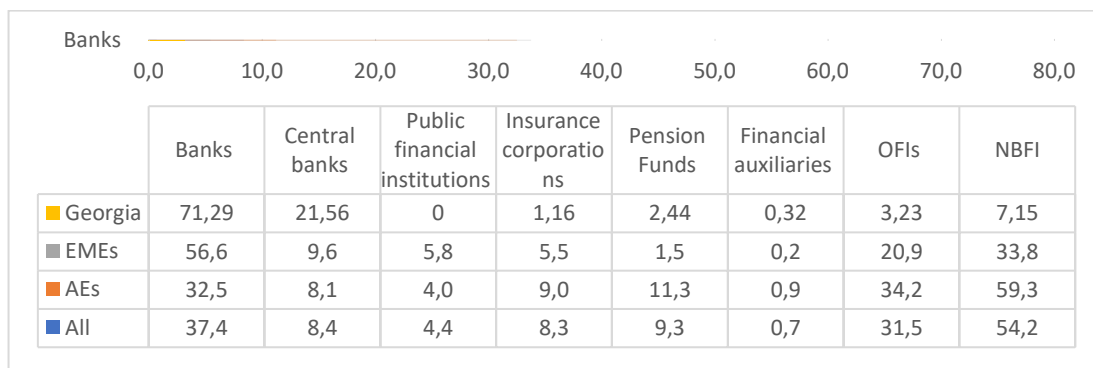
არასაბანკო ფინანსური შუამავლების ანალიზი

საქართველოს ფინანსური სექტორი ეკონომიკის ერთ-ერთი ყველაზე განვითარებული სექტორია, თუმცა ძირითადად მხოლოდ საბანკო სექტორის ხარჯზე, რაც სისტემაში არსებულ ნაკლოვანებებზე მიუთითებს. საფინანსო სექტორი ძირითადად შედგება დეპოზიტების მიმღები საბანკო ინსტიტუტებისგან. საქართველოს ეროვნულ ბანკს აქვს ზედამხედველობის უფლებამოსილება კომერციულ ბანკებზე, საბანკო ჯგუფებზე, არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებებზე, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებზე, ფასიანი ქაღალდების დამოუკიდებელ რეგისტრატორებზე, საბროკერო კომპანიებზე (გარდა სადაზღვევო ბროკერებისა), საფონდო ბირჟებზე, ცენტრალურ დეპოზიტარებზე, სპეციალიზებულ დეპოზიტარებზე, აქტივებზე. მენეჯერები კომპანიების, ანგარიშვალდებული საწარმოების, ვალუტის გადამცვლელი ოფისების, საინვესტიციო ფონდების, საგადახდო სისტემის ოპერატორების, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების, საკრედიტო ინფორმაციის ბიუროების და სესხის გამცემი პირების საქმიანობაზე.

საქართველოს ფინანსური სექტორი ბანკზეა ორიენტირებული და მაღალი კონცენტრაციით ხასიათდება. 2021 წლის ბოლოსთვის არსებობდა 14 კომერციული ბანკი (მთლიანი აქტივები - 91,69%), 38 მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია (2,47%), 18 სადაზღვევო კომპანია (1,49%), საპენსიო ფონდი (3,14%) და სხვა არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტები. 14 კომერციული ბანკიდან სამი შიდა სისტემურად მნიშვნელოვანი ბანკია (D-SIB), რომელთა წილი მთლიან აქტივებში 80%-ს შეადგენდა. ქვეყანაში არ არსებობს სახელმწიფო ბანკები. შერწყმისა და კონსოლიდაციის პერიოდის შემდეგ, საბანკო სისტემა ახლა კონცენტრირებულია ორ უმსხვილეს ბანკში, ორივე დალისტულია ლონდონის საფონდო ბირჟაზე და შეადგენს სესხების თითქმის სამ მეოთხედს.

ჩრდილოვანი ბანკინგით გამოწვეული რისკების შესამცირებლად მნიშვნელოვანია ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის კარგად გააზრება (დიაგრამა 3). ეს მოიცავს სხვადასხვა ტიპის სუბიექტების გააზრებას, რომლებიც ჩართულნი არიან ჩრდილოვან ბანკში, ისევე როგორც იმ აქტივობებს, რომლებსაც ისინი ეწევიან. ასევე მნიშვნელოვანია ჩრდილოვანი ბანკის სუბიექტების ეფექტური რეგულირება და ზედამხედველობა.

დიაგრამა 3. გლობალური ფინანსური სისტემის შემადგენლობა (29 იურისდიქცია და საქართველო) მთლიანი შიდა ფინანსური აქტივების % 2021 წლისთვის.

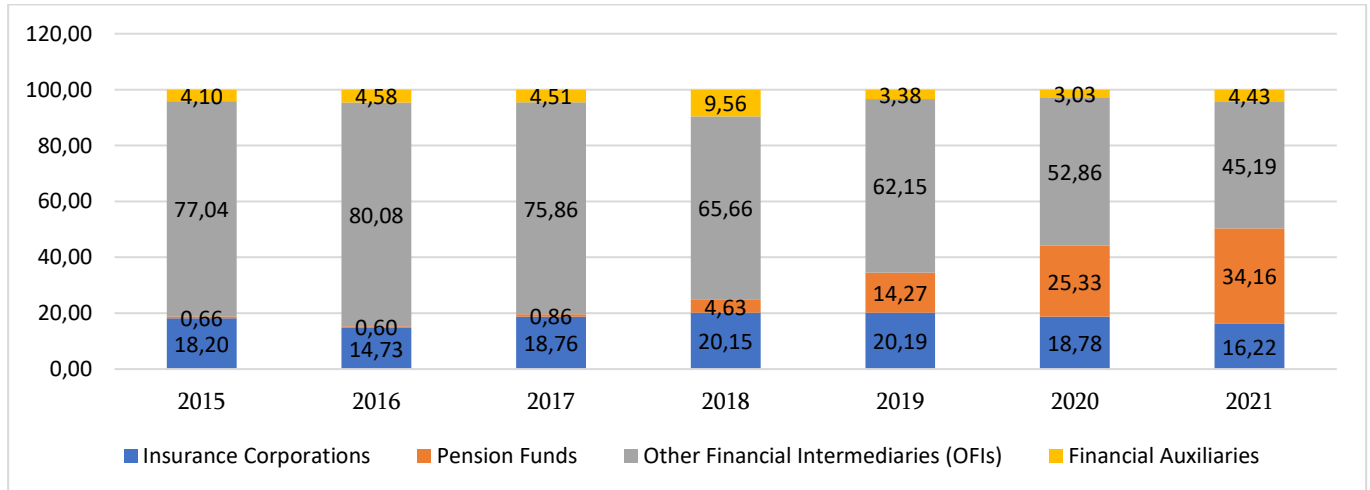
	Banks	Central banks	Public financial institutions	Insurance corporations	Pension Funds	Financial auxiliaries	OFIs	NBFI
Georgia	71,29	21,56	0	1,16	2,44	0,32	3,23	7,15
EMEs	56,6	9,6	5,8	5,5	1,5	0,2	20,9	33,8
AEs	32,5	8,1	4,0	9,0	11,3	0,9	34,2	59,3
All	37,4	8,4	4,4	8,3	9,3	0,7	31,5	54,2

წყარო: FSB 2022, NBG 2022.

*29 იურისდიქცია - მთლიანი შიდა ფინანსური აქტივების პროცენტულად; საქართველო – მთლიანი შიდა აქტივების პროცენტულად

2021 წელს სხვა საფინანსო ინსტიტუტები (OFI), NBFI-ის ყველაზე დიდი ქვესექტორი გახლდათ და NBFI-ის მთლიანი ფინანსური აქტივების 45.19%-ს შეადგენდა. მას მოსდევდა საპენსიო ფონდები 34.16%-ით და სადაზღვევო კორპორაციები 16.22%-ით (იხ. დიაგრამა 4). სხვა ფინანსური შუამავლები მოიცავს მიკროსაფინანსო ინსტიტუტებს, ლომბარდებს, საფინანსო ლიზინგის კომპანიებს და საკრედიტო კავშირებს.

დიაგრამა 4. NBFI-ის მთლიანი აქტივების შემადგენლობა Y-ი-Y ვიწრო საზომით (% წილი)

წყარო: NBG 2022.

არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტების ზომა ვიწრო მიდგომით

ფართო საზომთან ერთად, ფინანსური სტაბილურობის საბჭომ (FSB) არასაბანკო ფინანსური შუამავლობის ვიწრო საზომიც შეიმუშავა, რომელიც ფოკუსირებულია საკრედიტო შუამავლობის საქმიანობაზე, რამაც შეიძლება შექმნას მოწყვლადობა, რადგან ის გულისხმობს ბერკეტების გამოყენებას ან ლიკვიდურობის ან ვადების ტრანსფორმაციას. FSB-ის NBFI-ის ვიწრო ზომა ემყარება ხუთ ეკონომიკურ ფუნქციას (EF):

- EF1: ფულის ბაზრის სახსრები და სხვა მოკლევადიანი ვალის მიწოდება
- EF2: სხვა ფინანსური შუამავლები
- EF3: სპეციალური დანიშნულების მანქანები
- EF4: დაზღვევასთან დაკავშირებული ფასიანი ქაღალდები და სესხის დაკარგვის ფასიანი ქაღალდების მანქანები
- EF5: აქტივებით მხარდაჭერილი ფასიანი ქაღალდები და სტრუქტურირებული ფინანსები

FSB-ის NBFI-ის ვიწრო საზომი გამოიყენება ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ზომისა და ზრდის შესაფასებლად. ჩრდილოვანი საბანკო სისტემა არის ტერმინი, რომელიც გამოიყენება არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტების საქმიანობის აღსაწერად, რომლებიც მსგავსია ბანკების საქმიანობის, მაგრამ არ ექვემდებარება იმავე მარეგულირებელ ზედამხედველობას.

საქართველოს ფინანსურ სექტორში, სუბიექტები, რომლებიც კლასიფიცირებულია FSB-ის NBFI-ის ვიწრო ზომით, არის:

- EF2: სხვა ფინანსური შუამავლები, რომლებიც მოიცავს მიკროსაფინანსო ინსტიტუტებს, ფინანსური ლიზინგის კომპანიებს, ლომბარდებს და საკრედიტო კავშირებს.
- EF3: სპეციალური დანიშნულების მანქანები, რომლებიც წარმოადგენენ სუბიექტებს, რომლებიც შექმნილია სახსრების მოსაზიდად და კონკრეტულ აქტივებში ან პროექტებში მათი ინვესტიციისთვის.
- EF4: დაზღვევასთან დაკავშირებული ფასიანი ქაღალდები და სესხების დაკარგვის ფასიანი ქაღალდები, რომლებიც არის ფასიანი ქაღალდები, რომლებიც დაკავშირებულია სადაზღვევო კონტრაქტების ან სასესხო პორტფელის შესრულებასთან.

საქართველოში სხვა ფინანსური შუამავლების ქვესექტორის არც ერთი სუბიექტი არ არის კლასიფიცირებული მე-5 ეკონომიკურ ფუნქციაში, რომელიც მოიცავს აქტივებით მხარდაჭერილ ფასიან ქაღალდებს და სტრუქტურირებულ ფინანსებს.

FSB-ის NBFI-ის ვიწრო საზომი სასარგებლო ინსტრუმენტია ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ზომისა და ზრდის შესაფასებლად. თუმცა, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ვიწრო ზომა არ ითვალისწინებს ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ყველა აქტივობას. მაგალითად, ვიწრო ზომა არ ითვალისწინებს ჰეჯ-ფონდების და სხვა კერძო ინვესტიციების ფონდების საქმიანობას.

არასაბანკო ფინანსური სექტორი საქართველოში მზარდი, მაგრამ შედარებით მცირე სექტორია. იგი შედგება სუბიექტების ორი ძირითადი კატეგორიისგან: კოლექტიური საინვესტიციო საშუალებები (CIV) და საკრედიტო შუამავლები.

CIV არის ფინანსური სუბიექტები, რომლებიც აგროვებენ ფულს ინვესტორებისგან და ინვესტირებენ მას სხვადასხვა აქტივებში. ამჟამად საქართველოში ფუნქციონირებს 5 CIV, რომელთა საერთო აქტივები დაახლოებით \$100 მილიონია. ეს სუბიექტები რეგულირდება „საინვესტიციო ფონდების შესახებ“ საქართველოს კანონით.

საკრედიტო შუამავალი სუბიექტები აწვდიან ფინანსურ მომსახურებას ფიზიკურ პირებსა და ბიზნესს, როგორცაა სესხები, იჯარა და დაზღვევა. საქართველოში ამჟამად ფუნქციონირებს 38 მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია და 183 სესხის გამცემი სუბიექტი. აღნიშნულ სუბიექტებს არეგულირებს საქართველოს ეროვნული ბანკი.

არასაბანკო ფინანსური სექტორი საქართველოში არც ისე კარგად არის მოწესრიგებული, როგორც საბანკო სექტორი. ეს ნიშნავს, რომ არსებობს რისკი იმისა, რომ ეს სუბიექტები ფინანსურ სისტემას სისტემურ რისკს წარმოადგენენ.

2021 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, არასაბანკო ფინანსური სექტორი წარმოდგენილი იყო 38 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციით და 183 სესხის გამცემი სუბიექტით. 2017 წლის 23 დეკემბერს „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ ორგანულ კანონში ცვლილებები შევიდა, რომლის მიხედვითაც საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა მიიღო არასაბანკო ორგანიზაციების საქმიანობის სრული ზედამხედველობის უფლებამოსილება. აღნიშნული ცვლილებების შედეგად გამკაცრდა მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების სარეგისტრაციო მოთხოვნები დასაშვებობის კრიტერიუმებისა და კაპიტალიზაციის კუთხით. კაპიტალზე მოთხოვნა 250 ათასი ლარიდან 1 მილიონ ლარამდე გაიზარდა, ეროვნულმა ბანკმა რეგისტრაციის საფასური დააწესა. აქტიური მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები

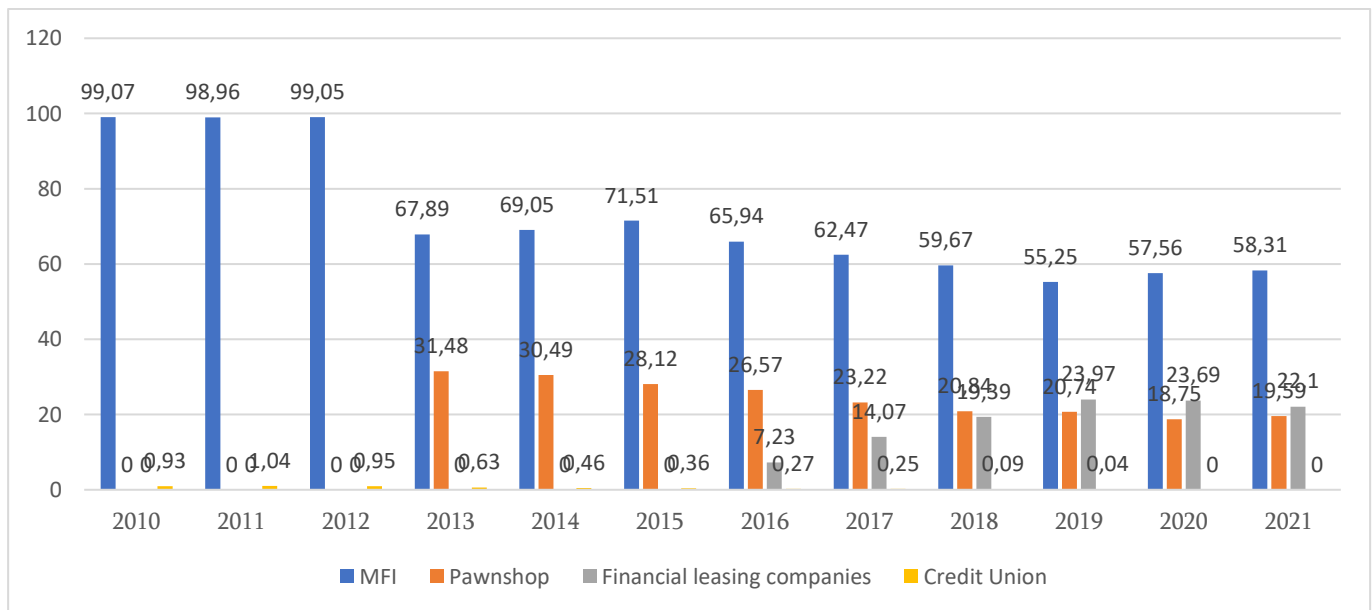
ვალდებულნი გახდნენ, უზრუნველყონ საჭირო კაპიტალიზაცია ორ ეტაპად: 2018 წლის 1 სექტემბრისთვის მათ უნდა ჰქონდეთ 500 000 ლარზე მეტი/ტოლი, ხოლო 2019 წლის 1 ივლისისთვის 1 მილიონ ლარზე მეტი/ტოლი.

„მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების საქმიანობის ზედამხედველობისა და რეგულირების წესის“ მიხედვით დადგინდა ეკონომიკური ნორმები და ლიმიტები, მათ შორის კაპიტალი, ლიკვიდობა, საინვესტიციო და სხვა კოეფიციენტები, ასევე საზედამხედველო კაპიტალის ოდენობა და გაანგარიშების მეთოდი.

აღნიშნული რეგულაციების მიხედვით, მიკროსაფინანსო სუბიექტები საბანკო ჯგუფის შემადგენლობაში არიან და ექვემდებარებიან პროდენციულ რეგულირებას, მათ შორის, ვადიანობის/ლიკვიდობის ტრანსფორმაციის, ბერკეტების და არასრულყოფილი საკრედიტო რისკის გადაცემის კუთხით და, შესაბამისად, გამორიცხულნი არიან ვიწრო ღონისძიებიდან.

ფინანსური ლიზინგის კომპანიების წილი ოდნავ იზრდება 2019 წლამდე (დიაგრამა 5). 2019 წლის შემდეგ იგი კლების ტენდენციით ხასიათდება. ამასთან, უნდა ითქვას, რომ კომერციულ ბანკებთან დაკავშირებული მაკროპროდენციული ზომების მიღების მიუხედავად, დანარჩენი ფინანსური სისტემის აქტივებში, რომლებიც რეგულირების მიღმა დარჩნენ, ცვლილებები არ აისახა. საგრძნობლად გაიზარდა ფინანსური სისტემის სუბიექტების აქტივები (სალიზინგო კომპანიები, ფასიანი ქაღალდების საქმიანობა, ფულის ბაზრის ფონდები, რეპო ბაზარი და ჰეჯ-ფონდები) გლობალურ ფინანსურ ბაზრებზე რეგულაციების მიღმა დარჩენილი აქტივები.

დიაგრამა 5. ერთეულის მთლიანი აქტივების წილი კლასიფიცირებული EF2-ში

წყარო: NBG 2022

EF2 სუბიექტებს შორის, მთლიან აქტივებში ყველაზე დიდი წილი მიკროსაფინანსო ინსტიტუტებს გააჩნიათ (58.31%), თუმცა, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მიკროსაფინანსო ინსტიტუტები ექვემდებარებიან პროდენციულ რეგულაციას და საბანკო ზედამხედველობას და გამორიცხებიან

ვიწრო შეფასებებისაგან, ხოლო საკრედიტო კავშირები არ ჩაითვლება. ანგარიში ვიწრო შეფასებების დროს. შესაბამისად, ვიწრო შეფასებით, ეკონომიკური ფუნქციის 2 (EF2) აქტივების მოცულობა შეადგენს 1,015 მლრდ ლარს (იხ. ცხრილი 3).

რაც შეეხება მე-3 ეკონომიკურ ფუნქციას, ეს მოიცავს საბროკერო კომპანიებს. 2021 წლის მონაცემებით, ბაზარზე 9 საბროკერო კომპანიაა, რომელთა საერთო აქტივები 195,2 მლნ. 9 საბროკერო კომპანიიდან საკრედიტო შუამავლობით მხოლოდ ორი საბროკერო კომპანიაა დაკავებული. კერძოდ, Galt & Taggart-ის მიერ გაცემული სესხების მოცულობა 9 მლნ ლარს შეადგენს. Heritage Security-ის მიერ გაცემული სესხების მოცულობა კი 2,9 მილიონი ლარია. თუმცა, ვინაიდან საბროკერო კომპანიები ექვემდებარებიან საქართველოს ეროვნული ბანკის რეგულირებას, ამიტომ ისინი გამორიცხულია ვიწრო ღონისძიებიდან.

ვიწრო ზომით ერთეულების ჯამური აქტივები გაიზარდა 2%-ით 2021 წელს და 1,035 მილიარდ ლარს მიაღწია, NBFი სექტორის მთლიანი აქტივების 23%-იან ზრდასთან შედარებით. ამრიგად, შედეგად მიღებული ვიწრო ღონისძიება იყო 1 მილიარდი ლარი 2020 წლის ბოლოს, რაც წარმოადგენს NBFი სექტორის აქტივების 21%-ს და მთლიანი ფინანსური აქტივების 1%-ზე მეტს (იხ. ცხრილი 3).

რისკის მეტრიკა ეკონომიკური ფუნქციის ერთეულებისთვის

რისკის შეფასება განხორციელდა EF2, EF3 და EF4 სუბიექტისთვის. მიუხედავად იმისა, რომ მიკროსაფინანსო ინსტიტუტები გამოირიცხა ვიწრო საზომისაგან (იხ. ცხრილი). მთლიანობაში, EF2 სუბიექტები ახორციელებენ მნიშვნელოვან საკრედიტო შუამავლობას და აქვთ შეზღუდული ან უარყოფითი ვადიანობის ტრანსფორმაცია და ზომიერი ლიკვიდობის ტრანსფორმაცია. EF2 სუბიექტები გამოიყენებენ ბერკეტის გარკვეულწილად ზომიერ ხარისხს.

ცხრილი 2. რისკ-მეტრიკი

	EF 2			EF 3	EF 4
	MFI	ლომბარდი	სალიზინგო კომპანიები	საბროკერო კომპანიები	სადაზღვევო კომპანიები
საკრედიტო შუამავლობა (CI)					
საკრედიტო შუამავლობა 1 (CI1)	0,89	0,84	0,77	-	0,84
საკრედიტო შუამავლობა 2 (CI2)	0,89	0,80	0,70	0,00	0,02
სიმწიფის ტრანსფორმაცია (MT)					
სიმწიფის ტრანსფორმაცია 1 (MT1)	-0,87	-0,28	-0,20	-0,07	-0,43

სიმწიფის ტრანსფორმაცია (MT2)	2	0,61	7,38	0,93	0,01	0,70
ლიკვიდობის ტრანსფორმაცია (LT)						
ლიკვიდობის ტრანსფორმაცია (LT1)	1	1,04	1,09	0,90	-	-
ბერკეტი						
ბერკეტი 1 (L1)		2,72	4,43	5,60	18,36	1,65

წყარო: ავტორთა კალკულაცია

საკრედიტო შუამავლობა: CI1 (საკრედიტო აქტივების თანაფარდობა მთლიან ფინანსურ აქტივებთან) და CI2 (ბალანსის აქტივის მხარეს სესხების თანაფარდობა მთლიან ფინანსურ აქტივებთან) მნიშვნელოვანი იყო და შესაბამისად, 0.89, 0.84 და 0.77 შეადგინა. ვინაიდან ამ კოეფიციენტის მაქსიმალური მნიშვნელობა არის 1, ეს მიუთითებს იმაზე, რომ საფინანსო კომპანიები მონაწილეობენ მნიშვნელოვან საკრედიტო შუამავლობაში. ეს ალბათ გასაკვირი არ არის, რადგან EF2 სუბიექტები და განსაკუთრებით ფინანსური კომპანიები ჩართულნი არიან დაკრედიტების უფრო ტრადიციულ ფორმებში.

ვადიანობის ტრანსფორმაციის მეტრიკა, MT2 (მოკლევადიანი ვალდებულებების თანაფარდობა მოკლევადიან აქტივებთან) 0.62, 7.38 და 0.93 შეადგინა EF2 ფუნქციის სამივე ერთეულისთვის. მიკროსაფინანსო ინსტიტუტების შემთხვევაში კოეფიციენტის მნიშვნელობა 0.62 მიუთითებს დაფარვის უარყოფით ტრანსფორმაციაზე. ფინანსური ლიზინგის შემთხვევაში 0.93 მიუთითებს, რომ მოკლევადიანი ვალდებულებები სრულად დაფარულია მოკლევადიანი აქტივებით.

უფრო მეტიც, ვინაიდან MT1-ის (მოკლევადიანი ვალდებულებების თანაფარდობა გრძელვადიან აქტივებთან), მისი მაჩვენებელია -0.87, -0.28 და -0.2, რაც აჩვენებს, რომ გრძელვადიანი აქტივების მხოლოდ უმნიშვნელო ან უარყოფითი ნაწილი დაფინანსდა მოკლევადიანი აქტივების მეშვეობით. ვადიანი ვალდებულებები, რაც აჩვენებს, რომ მოკლევადიანი ვალდებულებების აბსოლუტური ოდენობა ძალიან მცირეა გრძელვადიან ვალდებულებებთან შედარებით.

ლიკვიდურობის ტრანსფორმაციის მეტრიკა LT1 (მოკლევადიანი ვალდებულებებით დაფინანსებული ნაკლებად ლიკვიდური აქტივების ოდენობა) ოდნავ აღემატებოდა 1-ს სამი ერთეულისთვის, რომელმაც ეს უზრუნველყო, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ მოკლევადიანი ვალდებულებები უხეშად უტოლდება ამ ერთეულების ლიკვიდურ აქტივებს.

L1 ბერკეტის კოეფიციენტი (მთლიანი ფინანსური აქტივების თანაფარდობა კაპიტალთან) კომპანიებისთვის იყო 2.7, 4.43 და 5.6 შესაბამისად, რაც მიუთითებს ზომიერი და დაბალი ბერკეტის ოდენობაზე.

ეკონომიკური ფუნქცია 3 მოიცავს საბროკერო კომპანიებს. ცხრილი 2 აჩვენებს, რომ საბროკერო კომპანიები არ არიან ჩართულნი საკრედიტო შუამავლობაში. სიმწიფის ტრანსფორმაცია 1 არის - 0.07. ეს კოეფიციენტი უახლოვდება 0-ს, რაც მიუთითებს ვადის ტრანსფორმაციის არარსებობაზე. სიმწიფის

ტრანსფორმაციის 2 კოეფიციენტი არის 0.01, რაც მიუთითებს სიმწიფის უარყოფით ტრანსფორმაციაზე. საბროკერო Leverage 1 კოეფიციენტი არის 18.36, რაც საკმაოდ მაღალია. შედარებისთვის, FSB-ის გლობალური მონიტორინგის ანგარიშში მთლიანი ფინანსური აქტივების მედიანური თანაფარდობა სააქციო კაპიტალთან (L1) 2020 წელს დაახლოებით 13,6 შეადგენდა, ხოლო 2021 წელს მისი თანაფარდობა მნიშვნელოვნად შემცირდა.

ეკონომიკური ფუნქციის 4 რისკის მეტრიკა სტაბილურად გამოიყურება. EF4 სუბიექტები (სადაზღვევო კომპანიები) არ არიან აქტიურები საკრედიტო შუამავლობაში. სიმწიფის ტრანსფორმაცია (MT1 არის - 0.43, ხოლო MT2 2 – 0.7), რაც მიუთითებს სიმწიფის უარყოფით ტრანსფორმაციაზე. რისკის მეტრიკა EF4-ისთვის 29 იურისდიქციისთვის არ არის გამოქვეყნებული იურისდიქციების მიერ მოწოდებული რისკის შედარებით მწირი მონაცემების ინტერპრეტაციის სირთულის გამო, EF4 აქტივების მცირე ზომის გამო, როგორც ფინანსური აქტივების პროპორცია საანგარიშო იურისდიქციებში. განსაკუთრებით მწირი (FSB 2022).

დასკვნები და რეკომენდაციები

ჩრდილოვანი საბანკო სისტემა არის რთული და განვითარებადი ფენომენი, რომელიც პოტენციურ რისკს უქმნის ფინანსური სისტემის სტაბილურობას. საქართველოში ჩრდილოვანი საბანკო სისტემა შედარებით მცირეა და ამჟამად არ წარმოადგენს მნიშვნელოვან სისტემურ რისკს. თუმცა, არსებობს მთელი რიგი ფაქტორები, რამაც შეიძლება გაზარდოს საქართველოში ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის რისკი, მათ შორის:

- არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტების მაჩვენებლების ზრდა, რომლებიც არ ექვემდებარებიან იმავე დონის რეგულირებას, როგორც საბანკო სექტორი;
- NBFი-ების მზარდი ურთიერთკავშირი საბანკო სისტემასთან;
- რთული ფინანსური ინსტრუმენტების გამოყენება, რაც ართულებს რისკის შეფასებას.

საქართველოში ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის შესახებ ყოვლისმომცველი და მაღალი ხარისხის ინფორმაციის ნაკლებობა რისკების ეფექტური შეფასების მთავარი გამოწვევაა, რადგანაც NBFი-ს არ მოეთხოვება თავისი საქმიანობის შესახებ მოხსენება ხელისუფლებისთვის და ჩრდილოვანი საბანკო სისტემაში გამჭვირვალობის ნაკლებობაა.

ჩრდილოვანი საბანკო სისტემისგან გამოწვეული რისკების შერბილების მიზნით, მნიშვნელოვანია NBFი-ების რეგულირების გაუმჯობესება და ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის გამჭვირვალობის გაზრდა. აღნიშნული ინიციატივა საშუალებას მისცემს პოლიტიკის შემქმნელებს უკეთ გააცნობიერონ ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის მიერ გამოწვეული რისკები და გადადგან ზომები ამ რისკების შესამცირებლად.

გამოყენებული ლიტერატურა

- Adrian, T. (2014). Financial stability policies for shadow banking. *FRB of New York Staff Report*, (664).
- Allen, F., & Carletti, E. (2013). Shadow banking: A review of the literature. *European Financial Management*, 19(4), 727-757.
- Ashcraft, Adam B., Tobias Adrian, and Nicola Cetorelli, 'Shadow Bank Monitoring', in Allen N. Berger, Philip Molyneux, and John O. S. Wilson (eds), *The Oxford Handbook of Banking*, 2nd edn (2014; online edn, Oxford Academic, 7 Apr. 2015), <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199688500.013.0016>
- Charaia, V., & Lashkhi, M. (2021). SME Sector Development through Fintech in Georgia. *Globalization and Business*, 12, 179-185.
- Charaia, V., & Papava, V. (2021). Public debt increase challenge under COVID-19 pandemic economic crisis in the Caucasian countries. *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 27(3).
- Charaia, V., & Papava, V. (2022). On the Inflation and its Modifications in the Era of Global Pandemic: The Case of Some ADB Countries. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 9(8).
- Charaia, V., Chochia, A., & Lashkhi, M. (2021). Promoting fintech financing for SME in S. Caucasian and baltic states, during the COVID-19 global pandemic. *Business, Management and Economics Engineering*, 19(2), 358-372.
- European Commission (2012). *Green Paper on Shadow Banking*, Brussels, March.
- FSB (2013). *Strengthening Oversight and Regulation of Shadow Banking: Policy Framework for Strengthening Oversight and Regulation of Shadow Banking Entities*, August.
- FSB (2018a). *Global Shadow Banking Monitoring Report*, March.
- FSB (2018b). *Crypto-asset markets: Potential channels for future financial stability implications*, October.
- FSB (2019a). *Decentralized financial technologies: Report on financial stability, regulatory and governance implications*, June.
- FSB (2019b). *Vulnerabilities associated with leveraged loans and collateralised loan obligations*, December.
- FSB (2020a). *COVID-19 pandemic: Financial stability implications and policy measures taken*, April.
- FSB (2020b). *Holistic review of the March market turmoil*, November.
- FSB (2020c). *Global Monitoring Report on Non-Bank Financial Intermediation*, December.
- FSB (2021). *Global monitoring report on Non-bank financial intermediation*, December
- FSB (2021a). *COVID-19 support measures: Extending, amending and ending*, April.

FSB (2021b). *Promoting Global Financial Stability: 2021 FSB Annual Report*, October.

Gambacorta, L., & Shin, H. S. (2012). Shadow banking: Taxing the dark matter. *Economic Policy*, 27(68), 549-595.

Ghosh, S., Gonzalez del Mazo, I., & Ötoker-Robe, İ. (2012). Chasing the shadows: How significant is shadow banking in emerging markets? *Economic premise*; no. 88. © World Bank, Washington, DC. <http://hdl.handle.net/10986/17088>

Gorton, G., & Metrick, A. (2012). Securitized banking and the run on repo. *Journal of Financial Economics*, 104(3), 425-451.

Gorton, G., & Metrick, A. (2013). Securitization. In *Handbook of the Economics of Finance* (Vol. 2, pp. 1-70). Elsevier.

Grillet-Aubert, L., Haquin, J. B., Jackson, C., Killeen, N., & Weistroffer, C. (2016). Assessing shadow banking–non-bank financial intermediation in Europe. *ESRB: Occasional Paper Series*, (2016/10).

Islam, M. A., & Osman, J. B. (2011). Development impact of non-bank financial intermediaries on economic growth in Malaysia: An empirical investigation. *International Journal of Business and Social Science*, 2(14).

Jackson, C., & Matilainen, J. (2012, August). Macro-mapping the euro area shadow banking system with financial sector balance sheet statistics. In *IFC Conference on Statistical Issues and Activities in a Changing Environment Basel* (pp. 28-29).

Kvirkvaia, M., Kikutadze, V., Sikharulidze, D., Shaburishvili, S., & Charaia, V. (2018). Study of factors affecting young people. *Globalization & Business*.

Lashkhi, M., Charaia, V., Boyarchuk, A., & Ebralidze, L. (2022). The Impact of Fintech on Financial Institutions: The Case of Georgia. *TalTech Journal of European Studies*, 12(2), 20-42.

Lashkhi, M., Ogbaidze, S., Lashkhi, M., Charaia V. (2022). Startup Access to Finance in Georgia and International Experience. *The Economist*. Paata Gugushvili Institute of Economics, issue 2, <https://ekonomisti.tsu.ge/uploads/images/ek20222.pdf>

Liang, H. Y., & Reichert, A. K. (2012). The impact of banks and non-bank financial institutions on economic growth. *The Service Industries Journal*, 32(5), 699-717.

McCulley, P. (2007). Global central bank focus, Teton reflections. *Pimco. September. Accessed April, 14, 2018*.

Mehrling, Perry, Zoltan Pozsar, James Sweeney, and Dan Neilson. "Bagehot was a shadow banker." *Institute for New Economic Thinking* (2013).

Noeth, B. J., & Wolla, S. A. (2012). Traditional versus shadow banking Page One Economics *Newsletter: Federal Reserve Bank of St.*

- Otker-Robe, I., & Podpiera, A. M. (2013). The social impact of financial crises: evidence from the global financial crisis. *World bank policy research working paper*, (6703).
- Papava, V., & Charaia, V. (2020). The coronomic crisis and some challenges for the Georgian economy. *GFSIS, Expert Opinion*, (136).
- Pozsar, M. Z., & Singh, M. M. (2011). *The nonbank-bank nexus and the shadow banking system*. International Monetary Fund.
- Pozsar, Z., Adrian, T., Ashcraft, A., & Boesky, H. (2010). Shadow banking. *New York*, 458(458), 3-9.
- Pozsar, Z., Rajan, R. G., & Subramanian, A. (2010). *Shadow banking. IMF Staff Discussion Note*, SDN/10/08.
- Rateiwa, R., & Aziakpono, M. J. (2017). Non-bank financial institutions and economic growth: Evidence from Africa's three largest economies. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 20(1), 1-11.
- Shin, H. (2010). *Macroprudential policies beyond basel III*. Policy Memo. Princeton University.
- Vittas, D., & Mundial, B. (1992). *Policy issues in financial regulation* (No. 910). World Bank.

The Shadow Banking in Georgia

Mariam Lashkhi

Professor's Assistant

Grigol Robakidze University

m.lashkhi@gruni.edu.ge

Davit Sikharulidze

Professor

East European University

d.sikharulidze@eeu.edu.ge

Charaya Vakhtang

Professor

Grigol Robakidze University

v.charaia@gruni.edu.ge

Summary

Shadow banking is an important component of many financial systems. Due to their role in transferring risks to the financial system, institutions operating within the shadow banking system require increased attention, as demonstrated by the recent global crisis. This paper aims to investigate the size and trend of the shadow banking sector in the context of financial stability in Georgia. For this purpose, an analysis of the financial sector of Georgia was conducted to study the activities of shadow banks and the potential risks related to their activities. The study uses FSB and ESRB methodology to estimate the size of shadow banking in Georgia and the associated risk. The results of the analysis indicate that non-bank financial institutions, such as leasing and pawn shops, are part of the shadow banking system, which is not subject to banking regulation. Their actions and activities do not pose a threat to financial stability at the moment. The shadow banking system in Georgia is relatively small and currently does not represent a significant systemic risk. However, there are a number of factors that can increase the risk of the shadow banking system in Georgia, including: Growth in non-banking financial institutions that are not subject to the same level of regulation as the banking sector; Increasing interconnection of NBFIs with the banking system; Use of complex financial instruments, which complicates risk assessment. The lack of comprehensive and high-quality information on the shadow banking system in Georgia is a major challenge for effective risk assessment, as NBFIs are not required to report their activities to the authorities and there is a lack of transparency in the shadow banking system. In order to mitigate the risks posed by the shadow banking system, it is important to improve the regulation of NBFIs and increase the transparency of the shadow banking system. This initiative will allow policymakers to better understand the risks caused by the shadow banking system and take measures to reduce these risks.

Keywords: shadow banking, non-bank financial institution, other financial intuitions, financial stability